

עין משפט
גור מצוה

פג:

החובל. מכה בהמה ישלמנה וסמך ליה ואיש כי יתן. נראה

לר"י דל"ג וסמך ליה דהא מכה סמוכים לא דריש אלא מכה ג"ש כדאמר לקמן אכן הכאה הכאה קאמרין ואמר נמי לקמן וכי מאחר דכתיב לא תקחו כופר לנפש רוצח האזי מכה מכה

למה לי משמע דג"ש היא ולא סמוכים ועוד כי פריך בסמוך מאז חיות דילפת ממכה זהמה יולף ממכה אדם ומאז קושיא והלא מכה סמוכים הוא צא ומכה אדם אין סמוך לאיש כי יתן מוס וא"ת וכיון דמג"ש קא יולף למה הולך לאחויי קרא דמכה נפש זהמה ישלמנה ושזיק קרא דמכה זהמה דמייתי לעיל וי"ל דמכה זהמה אינטריך לתנא דכי חזקיה ומאן דלית ליה דריש צריש הנחנקין (פסהדרין ט"ז פד:) מה מכה זהמה לרפואה דפטר כו' א"נ כיון דהדר ליה ממכה אדם דהוי בקטלא הדר ציה לגמרי ונקט האזי קרא דמכה נפש זהמה דסמך לאיש כי יתן מוס ולפי זה מצי למגריס וסמך ליה דמשום דסמך ליה נקט האזי קרא ולא משום סמוכים: **אף הכאה האמורה באדם לחשלומוין**. י"ס דגרסי צמר הכי והכתיב

איש כי יכה כל נפש אדם מות יומת פירוש שימימו אצרו תחת אצרו של צבירו ומשני יומת צממון וממאי דצממון אימא מיתה ממש לא ס"ד חדא דהא איתקש למכה נפש זהמה ועוד דכתיב התם כאשר יתן מוס **באדם** כן יתן צו ש"מ ממון ואין נראה לר"י אותה גירסא כלל חדא דאיש כי יכה כל נפש אדם סוקמין דהנשרפין (פסהדרין דף עה.) בקטלא גצי פלוגתא דרבי יהודה בן צמירה ורבנן גצי הכוהו י' בני אדם צי' מקלות ועוד דלממון לא אנטריך ועוד מאז פריך מעיקרא והכתיב איש כי יכה כל נפש אדם מי אליס מקרא דעין תחת עין דמוקמין ליה צממון צג"ש דהכאה הכאה ועוד מכיון דכתיב כאשר יתן מוס באדם כן יתן צו למה לי הך ג"ש דהכאה הכאה ע"כ נראה דל"ג ליה כלל:

ט **מבדרי** רשעתו נפקא. פירוש צסוק פ"צ (דף כו.ו.): **מאי** חיות דילפת ממכה בהמה ניפף במכה אדם. אע"ג דלחא לא אינטריך דממילא הוה אמרינן עין תחת עין ממש מ"מ אינטריך דלא נילף ממכה זהמה: **מכה** מכה צ"מ⁵. וא"ת דרצא דריש מיניה צפרק אלו נערוס (כמוצות דף לה.) צפירוש ריצתה תורה חייצי מלקיות כחייצי מיתות למשלומוין מג"ש דמכה מכה וי"ל דרצא לטעמיה דדריש לקמן עין תחת עין ממון מקרא אחרינא: רצ

א א מיי פ"א מהל' חובל ומיזק הלכה א סמג עשין ע טו"ע ח"מ ס' תכ סעיף ג:

ב ב מיי שם הל'צ טו"ע שם סעיף טו:

ג ג מיי שם פ"צ הלכה ג סמג שם טו"ע שם סעיף ט:

ד ד מיי שם הלכה י טו"ע שם סעיף טו:

ה ה ו ז מיי שם הלכה יד והלכה יט טו"ע שם סעיף יט:

ו ו ח מיי שם הלכה יא טו"ע שם סעיף יז:

ז ז ט מיי שם פ"ג הלכה א טו"ע שם סעיף כד:

ח י מיי פ"א מהלכות חובל הלכה ג ד ה:

ט ב מיי פ"א מהלכות רוצח הלכה ד סמג לאין קסא:

מוסף רש"י

הכל לפי המבייש. אדם ציינו המציב צושתו קסה מאלס וולג ומאלס חסב והמחבייש. לפי משגותו צושמו (כתובות טו.)

רבינו הגנאל

פרק שמיני

החובל בחבירו חייב בהמשה דברים וכול'. ואקשינן ואמאי והא עין תחת עין כתיב, אימא ממש. לא סלקא דעתא, דתניא יכול סימא עינו וכול', חבירו נסמא עינו וכול', תלמי' לומ' מכה אדם ומכה בהמה, מה בהמה לתשלומין אף מכה אדם לתשלומין. ויליף לה זה התנא מואשי כי יתן מוס בעמיתו, ואי אפשר לתת מוס באדם אלא בהמה ואף על גב דלא כתיב מכה בהדיא, הנותן מוס בעמיתו מכה הוא. ואקשינן ויליף ממכה דליכא תשלומין, ודחינן, מכה אדם קטלא הוא ואין דנין נזיקין ממיתה. אדרבה, דנין אדם מאדם. הינו דקאמי' תנא אם נפשך לומ' אדרבה דנין אדם מאדם עדיף הכי הוא אומ' ולא תקחו כפר לנפש רוצח, לנפש רוצח אינך לוקח כופר אבל אתה לוקח כופר לראשי איברים שאינן חוזרין ואף על פי שהן חשובין כמיתה. ומהאי קרא הוה אמינא או בעי עיניה עוריה או בעי נתיב, וניפרקיה. להכי איצטריך מכה מכה לתשלומין. הא דתני א"ד דוסתאי בן יהודה עין תחת עין ממון וכול', דחינן לה לא שנא עין גדולה לא שנא עין קטנה, בהורא שקיל מיניה, בהורא נשקיל מיניה.

החובל פרק שמיני בבא קמא

החובל. **וכמה** הוא יפה. שהרי הזיקו והפסידו ממון זה שאם היה נזקך היה מוכר עולמו צעצד עצברי: **צמסמר**. כאצ המכה: **כיוצא** צוה. לפי מה שהוא מעונג רצ לערו וכאציו: **למחין**. מלנ"ט: **שצט**. כל ימי

קישואין ונותן שכירתו של כל יום שהרי אין ראוי למלאכה כצידה אפילו צלל חולי שהרי נקטעה ידו ורגלו והוא כבר נתן לו דמיהן: **הכל לפי המציט**. אדם קל שציט צושמו

מרוצה: **והמפציט**. אדם חסוד שמתציט צושמו מרוצה. וכולהו חמשה דברים מקרא נפקי מוק דכתיב^א עין תחת עין זכר פלע תחת פלע דהכי דרשין צגמ' ריפוי ושבת רק שצמו יתן ורפא ירפא צושט דכתיב^ב וקליות את כפה ממון: **גב' מכה אדם ומכה זהמה**. לקמן מפרש לקראי הי מכה קאמר: **ואס נפשך לומר**. ואס יש לך להשיצ ולהקשות כלוס על טעם זה לא ולמד ממדרש אחר: **הרי הוא אומר** כו'. ולקמן צעי מאזי הוי ליה לאקשויי: **שאין** חוזרין. לאחר שנקטעו: **צקטלא כסיב**. ותשלומין אין שם: **הכאה הכאה גמרינן**. אע"ג דקראי לא דמו גמרינן ג"ש כדתנא דצי ר' ישמעאל ושצ הכהן וצא הכהן (עירובין דף נה.) ומכה אדם דקתני הכא הכאה הוא דקאמר ומכי יתן מוס גמר דמוס ע"י הכאה צא: **והכסיב איש כי יכה כל נפש אדם**. ולקטלא צדכתיב בתריה עין תחת עין וכתיב יומת כלומר ינטל אצרו וימות אותו אצרי: **מאי אס נפשך לומר**. מאזי הוה ליה לאקשויי: **נילף ממכה אדם**. שנהרג ממש והכא נמי (א) (ח) (כתיב) כי יתן מוס מוס ממש: **אמרי** דנין נזיקין כו'. כלומר משום האזי פירכא לא הוה מדחיק תנא למילף מלא תקמו הא מצי לשנויי הכי דנין נזיקין מנזיקין כו': **ואכתי מצעי** ליה לא **סשקול ממונא** ו**ספערטי**. מקטלא ולגופיה אנטריך ולא למעוטי אחריני: **לנפש** רוצח. דלא אנטריך אחי למעוטי ראשי אצרים שאינן נפש: קטן

באדם כן יתן בו ושמע מינה ממון ומאי אם נפשך לומר תו קא קשיא לתנא מאז חיות דילפת ממכה בהמה לילף ממכה אדם אמרי דנין נזיקין מנזיקין ואין דנין נזיקין ממיתה אדרבה דנין אדם מאדם ואין דנין אדם מבהמה היינו דקתני אם נפשך לומר הרי הוא אומר לא תקחו כופר לנפש רוצח אשר הוא רשע למות כי מות יומת לנפש רוצח אי אתה לוקח כופר אבל אתה לוקח כופר לראשי אברים שאינן חוזרין והאי לא תקחו כופר לנפש רוצח למעוטי ראשי אברים הוא דאתא האי מבעי ליה דאמר רחמנא לא תעביד ביה תרתי לא תשקול מיניה ממון ותקטליה האי י'מכרי רשעתו נפקא ^ארשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו שתי רשעיות ואכתי מבעי ליה דקאמר רחמנא י'לא תשקול ממון ותפטריה א"כ לכתוב רחמנא לא תקחו כופר לאשר הוא רשע למות לנפש רוצח למה לי ש"מ

כופר מכה למה לי אמרי אי מהאי הוה אמינא ^אאי בעי עינו נתיב ואי בעי דמי עינו נתיב קמ"ל מבהמה מה מכה בהמה לתשלומין אף מכה אדם לתשלומין: תניא ר' דוסתאי בן יהודה אומר עין תחת עין ממון אתה אומר ממון או אינו אלא עין ממש אמרת הרי שהיתיה עינו של זה גדולה ועינו של זה קטנה היאך אני קורא בזה עין תחת עין וכי תימא כל כי האי שקיל מיניה ממונא התורה אמרה י'משפט אחד יהיה לכם ^אמשפט השוה לכולכם אמרי מאז קושיא דלמא נהורא שקיל מיניה נהורא אמר רחמנא נישקול מיניה דאי לא תימא הכי קטן

מסורת הש"ס

^(א) [כמוצות מ., ג.] ^(ב) שם לה., ^(ג) [מסות ד.: יג.: כמוצ' לז.: ה.], ^(ד) אי צעות סיב דמי עינא ואזי צעות עיור עינא לישנא אחרינא אי צעי טי' רש"ל, ^(ה) [לקמן פד. כמוצות לג. סנהדרין כח.], ^(ו) [שמות כא.], ^(ז) [דברים כה.], ^(ח) [רש"ל מ"ו], ^(ט) [דבור וז ז"ל אחר ד"ה מאין, י] [ד"ה עליון,

תורה אור השלם

1. עין תחת עין שן תחת שן זך תחת יד רגל תחת רגל: שמות כא כד 2. ומכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת: ויקרא כד כא

3. ולא תקחו כפר לנפש רצח אשר הוא רשע למות כי מות יומת: במדבר לה לא

4. ומכה נפש בהמה ישלמנה נפש תחת נפש: ויקרא כד יח

5. ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה בן יעשה לו: ויקרא כד טז 6. ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת: ויקרא כד יז

7. והיה אם בן הבות הרשע והפילו השפט והדחו לפניו כדי רשעתו במקפר: דברים כה ב 8. משפט אחר והיה לבס כפר בארץ ויהיה כי אפי יי אלהיכם: ויקרא כד כב

הגהות הב"ח

^(א) בבשנה עליו כו למחיס: ^(ב) גב' לזו מכה הוא אכן הכאה הכאה: ^(ג) רש"י ד"ה יולף וכו' והכא נמי כי בתיב כי יתן:

לעזי רש"י

מלנ"ט. פצעים.